

Ляйм О'Флагерти.
(*Liam O'Flaherty*)

Дика коза

Всю зиму, увесь час її блукання по верхах прибережних скель, гомін її легких копит лунав по скалистому ґрунті.

Минулої осені, в пору, коли кози паруються, вона відійшла від стада, йдучи слідом за гарним, сірочорним цапом з відігнутими взад рогами. Потім прийшли знову пастухи, щоби забрати свої кози і стадо розсипалося. Цапа розшарпало й пожерло двоє зголоднілих собак, а біла коза зосталася сама. Відійшла задалеко від стада, щоб господар міг віднайти її. Її вважали пропащою.

Так вона стала дикою козою, козою приморських скель, де царюють меві і де високо над океаном кружляє тихо орел. Її великі, жовті очі набрали дивного виразу від глядіння униз, на море. Це була гарна, струнка й довга тварина з малими, рівними рижками; з її боків звисали, аж по землю, білі, ніжні кучері.

Коли хто-небудь наближався, вона дихала голосно й тікала, витягнувши вперед голову та піднявши вгору хвоста. Її ніжки дріботіли по камінні, аж поки вона не опинилася далеко. Станувши на високій скелі, оглядалася за влізливцем, що її сполохав, певна, що швидкий біг забезпечив її від погоні. Блукала, куди їй забажалося. Не було перепони, якої не взялаб одним скоком, відбившись стегнами, такими на вид ніжними. Вміла бігати по верху найвузчої огорожі, від несхочу і без іншого гамору, як лиш тупіт копиток.

Рідко сходила з високих скель. Находила тут в горі доволі поживи, зима бо була легка, а рослинки й листки, що випускали проміж щілин в камінні, мали сильний і гіркий смак морської соли, нанесеної вітрами.

* * *

Наприкінці осені з нею сталася якась дивна зміна: її слух вигострився і найменший шелест лякав її. В море входила рідше, тільки у теплі дні. Їла менше і перебірчиво. Погрубіла, а дійки її набрякли.

Прийшла весна, зявилася нова зелень і знову співали жайворонки. Повітря було лагідне і життя знову забило сильніше. Одного ранку, зараз після сходу сонця, коза привела на світ мале козеня.

Воно вродилося в зеленій печері, за скелею, що берегла від вітру. Це був цапок — мале, тендітне створіннячко із смуглястою шерстю. Дрібний животик і стегна від середини були білі, як молоко. Над копитками мав обручки з сірої шерсти, а на передніх ніжках два шерстяні щитики, гейби на те, щоб допомогти йому стати навколіш-

ки, коли буде брати мамині дійки у свій малий ротик. Хребет і боки були у його темно-сірі, а вуха, довгі й чорні, звисали йому, такому ще слабенькому.

Коза забляєла, та тремтючи всім тілом, обіймала очі ма повними чулості чарівне створіння, яке привела на світ, згідно з таємним законом життя.

В самотній та дикій печері близько моря, якого шум зливався з весняним співом пташні та лагідним пошумом вітру — могла втішатися вповні своїм малим. Перші години її материнства були сповнені тиші: ніхто, навіть самець, не заваджав їй. Спокійна, ніким не трівожена, обходила своє мале.

Діпняла того, що воно стануло на ноги: спочатку гріла його своїм віддыхом, потім піднесла його чолом, викидаючи з себе дивні, здавлені вигуки, щоб його підбадьорити. Тремтючи й колихаючись на боки, держалося на довгих, непевних ногах.

Поралася біля його, нервово бляючи від страху, щоб воно не поклатося знову. Коли втратило рівновагу, вона попала у розпуку і жалісний, протяжний голос вийшов з її щелепів, зпоза стиснутих зубів. І поновила свої зусилля. Йому треба було підвестися, щоби жити, щоб жити!..

Цапок станув знову, зручніше вже, потряс головою і ворухнув довгими вухами, що в них дула йому своїм віддыхом мати. Поступив хитко декілька кроків, опустився на коліна і ліг. Ніжно, потихеньку підсунула його рогами до своїх дійок. Врешті, він взяв їх в ротик і став радісно пити.

* * *

Цієї днини вона лишилася біля його печери, обідаючи спокійно траву, що пускала довкола. Богато часу присвячувала навчанню малого. Дбайливо і з великим почуттям ваги діла заставляла його робити невеличку прогульку до скелі оподалік, три метри туди й три метри сюди. Спочатку він колихався непевно і був такий слабкий, що шпотався на купинках трав. Та сила його росла напричуд хутко. Втіха і гордість кози не знала меж: після кожного повороту вона пестила його й давала йому ссати.

Під захід сонця воно вміло вже ходити, трішки бігати і трясти головою. Всю ніч вони лежали вкупі, заслонені скельним виступом, мале між лабами старої, звинуте на її теплому животі.

Другого ранку вона сховала його в щілину недалекої скелі, зарослу травами і папороттю. Малє, кермоване легким посувом материних рогів та власним інстинктом, заплалося в діру. Поклатося, склавши ніжки і заплющило очі. Тоді коза копитами направила бурян та папороть на давнє місце і пішла пастися так байдуже, гейби не було в неї ніякого малого.

Увесь ранок вона паслася хутко й пажерливо, ніби не знаючи нічого про козеня: навіть минаючи його зелену схожанку, не давала йому про себе знати, не заглядала туди, ні не відзивалася. Проте, її вуха ловили найменший шелест.

Коло полудня вивела його, щоб нагодувати; гралась з ним на травистому горбику, дивилась, як воно бігало; навчила його спинатися на задніх ніжках і вдаряти головою у порожнечу. Потім примістила його знову на давнє місце і пішла пастися аж до заходу сонця.

В хвилині, коли зібралася йти до його, дивний звук вдарив її слух. Він йшов здалеку, знизу, зпоза огорожі, що бігла вздовж скель, протинаючи обрій. Цей хропіт, невиразний і немов зпід землі, видався козі гамором зловіщим і сильним, як грім: це було дихання собаки, що нюшив, зачувши добычу.

* * *

Вона надслухувала, скамяніла з жаху, підвівши голову та стрижуци вухами. Цей самий звук почувся знову, цей раз вже ближче: зашаруділи лаби і темна маса переплигнула огорожу і підзорливо причаїлась на скелі. Коза побачила великого і чорного, кудлатого собаку, з висолопленим червоним язиком, з піднесеною передньою лабою. Нагло він замкнув щелепи, підвів морду і став вітрити скривленими немов від болю, ніздрями. Захаркотів і пішов просто на козу.

Вона заквичала глухо, немовби хто кавчуковим прутом різонував повітря. І тричі — хутко й міцно — вдарила копитами в землю. І знову собака пристанув з піднесеною в гору лабою. Схиливши голову, розглядав її прижмуреними очима. Потім звернувся вліво і вітрючи, побіг до схожанки.

Коза квикнула знову і що-сили кинулася забігти йому дорогу. Він миттю зупинився і вона станула теж, п'ять метрів від схожанки, між нею й напасником, чолом до його.

Собака стояв непорушно і дивився довкола, з ніяковим виглядом хитрої тварини, зловленої у незручній позиції. Врешті, звів поволі на козу набіглі кровю очі, побачив її роги, найжив шерсть, задер хвоста і повільною, ніби недбалою ходою — ввесь насторожений — став наблизитися.

Підійшовши дещо — все ще яких шість метрів від кози — забрехав дико на все горло і кинувся до неї, плигнувши в гору так, гейби скавав крізь огорожу. Коза, неворухнувшись з місця, відбила цей скок, злегка тільки зачепивши пса рогами в моменті, як він з'явився понад нею. Цього легкого удару вистало, щоб відкинути пса: замість опинитися — як цього хотів — між козою і малим, він впав важко на бік. Вона повернулася до його з рогами, одначе він успів уже підвестися і повзучи, брехав та гаркотів. Було ясно, що він хоче налякати козеня і заста-

вити його вийти наверх: тоді легко булоб йому сплювати козу, заняту хованням малого.

Козеня обізвалося жалісно — мати відповіла йому блянням. Воно замуркотіло невиразно і змовкло. Папороть над ним заворушилася від того, що воно засунулося глибше. І коза знову станула чолом до собаки.

Він лежав оподалік, лижучи лаби. Лаштувався до боротьби після першої невдалої спроби. Позіхав байдуже, дивно погаркував, морщив витягнену морду. Коза, поклавши вуха наперід, не тратила ні одного його ворухнення, ні одного зирку. Її великі, вогкі очі казали про страх, не зважаючи на відважну поставу та на сильне тупотіння копитами по скелі, яке змовкало хвилинами і знову зачиналося.

Впродовж пів години собака грав свою зловіщу комедію. Ніч запала і все довкола зробилося під далеким світлом зір нереальне й дивовижне. З'явився місячний серп. Подих вітру і однотонний морський шум робили ще трагічнішою тишу, серед якої біла коза, стоячи на скелі, готовилася дико боронити свій рід.

Врешті, собака повторив наступ: несподівано, виючи, кинувся бігти довгими скоками довкола кози, підстерігаючи її з боку. Закреслював велике колесо, а біла пляма на його грудях то з'являлася, то зникала — залежно від того, як він збігався в собі чи витягався в бігу. Коза дивилася на його, скорчена: поволі, рівно, оберталася на місці довкола, щоб мати його завжди в обличчі. Кожний раз, добігши до місця з якого пустився, він немов чорна куля кидався вперед по пустому, скелистому ґрунті. Клапання його пазурів, гавкіт, удари козиних копит — се були серед ночі єдині прояви дикої борні. Він біг щораз хуткіш, з кожним наворотом наближаючися до кози; аж став оточувати її так близько, що вона могла розпізнати його горючі очі й слину, що котилася у його з рота.

Коза почула, що від кручення у неї почало крутитися у голові. І зрозуміла тонку хитрість свого страшного ворога. Гавкіт сильнішав, удари пазурів нагадували лоскіт граду, несеного вітром. Собака йшов вже на неї.

З усією швидкістю підбіг до її боку, залившись таким дзявкотом, що цілком оглушив її. Вона затремтіла і насторожилася. Мале скричало. І чорна маса кинулася вперед.

Хотів досягти її лівого боку. Одначе в хвилині, як наближився до її голови, вона, немов блискавка, повернулася і наставила йому роги. Вцілила його під лопатку і він, виючи, повалився та двічі перекинувся. Вона вдарила на його і в моменті, як він підводився, перекинула його знову. Та нагло він з нечуваною швидкістю плигнув і кинувся до неї. Вона заблєяла від жаху, бо цей раз він, виминувши її роги, затопив кливаки у звоях вовни, що звисала з її правого боку. Його тягар звалив її на коліна. Скажена

від люти й жаху, підвелася на задні ноги і вертячися до-кола з собакою, причепленим до боку, завдала йому голо-вою сильний удар в живіт. Випустив її заскавулівши. А во-на миттю станула на задні ноги і пішла в наступ: тонкі, гострі роги заглиблювалися у боці ворога, вона топтала його, бючи на причуд швидко копитами. Била, не дивля-чись на нього.

Раптом форкнула і зупинилася. Тремтючи, розглядала свого непритомного ворога: був мертвий. Вільна від жаху піднесла в гору праву ніжку, смішно потрясла нею і радіс-но заблеявши, побігла до схованки.

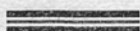
* * *

По ночі прийшов чудовий світанок, що народився над ледво зморщеним морем, — світанок, напоєний росою і без-ліччу пахощів набряклої соками природи. Сонце золоте й лагідне піднялося, немов вицвіло із моря і кинуло про-міння на далекі обрії. Світанок тихий, ніжний, чистий.

На верхах скель коза та її мале йшли проти сходу. Йшли цілу ніч, втікали від жахливого песячого стерва. Те-пер були вже далеко від його, на краю величезного про-валля. Мати зупинилася, щоб нагодувати мале і глянути на сонце, що виходило ізза приморських скель.

Потім пішла дальше, лагідно посуваючи наперед себе свою маленьку дитину.

(Переклала М. Струтинська)

ОЛЕНА ТЕЛІГА

Літо

Топчуть ноги радісно і струнко
Сонні трави на вузькій межі,
В день такий — віддатись поцілункам,
В день такий — цілим натхненням жить!

Пяним сонцем тіло налилося,
Тане й гнеться в ньому мов свіча;
І тремтить схвильоване колосся,
Прихилившись до мого плеча.

В сотах мозку, золотом прозорим,
Мед думок розтоплених лежить,
А душа вклоняється просторам
І землі за світлу радість — жить.

І за те, що стільки уст палило
І тягло мене вогнем спокус,
І за те, що замінить не сила
Ні на що — твоїх єдиних уст.